

शास्त्रीय कला, चित्रकला क्षेत्रात प्राविण्य
मिळविणाऱ्या व लोककला प्रकारात सहभागी
होणाऱ्या विद्यार्थ्यांना सवलतीचे अतिरिक्त गुण
देण्याबाबतची सुधारित कार्यपद्धती

महाराष्ट्र शासन

शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग

शासन निर्णय क्रमांक :-संकीर्ण - २०१६ / प्र.क्र. २०२ / एसडी-२

मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक :- २४ नोव्हेंबर, २०१७

- संदर्भ:-** १) शासन निर्णय, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, क्र. एचएससी - १०९७/(१४४४ /९७) /उमाशि-१,
दिनांक: २६ जून, १९९७
- २) शासन निर्णय, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, क्र. एचएससी - १७०७/(२२२ /०७)/उमाशि-१,
दिनांक: २५ मार्च, २०१०
- ३) शासन शुध्दीपत्र, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, क्र. एचएससी - १७०७/(२२२ /०७)/उमाशि-१,
दिनांक: ०९ जून, २०१०
- ४) शासन निर्णय, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, क्र. एसएससी - २०१२/(१५४ /१२)/उमाशि-२,
दिनांक: २१ एप्रिल, २०१५
- ५) शासन निर्णय, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, क्र. संकीर्ण-२०१६/प्र.क्र.२०२/एस.डी.२,
दिनांक: ०७ जानेवारी, २०१७
- ६) शासन निर्णय, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, क्र. संकीर्ण-२०१६/प्र.क्र.२०२/एस.डी.२,
दिनांक: १४ मार्च, २०१७
- ७) शासन शुध्दीपत्रक, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, क्र. संकीर्ण-२०१६/प्र.क्र.२०२/एस.डी.२,
दिनांक: २८ सप्टेंबर, २०१७
- ८) शासन निर्णय, पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, क्र-संकीर्ण ८२१७/प्र.क्र.४१/सां.का.४
दिनांक २७ सप्टेंबर, २०१७

प्रस्तावना:-

संदर्भाधीन शासन निर्णय क्र.२ अन्वये इयत्ता ११ वी मध्ये प्रवेश देताना कला व क्रीडा क्षेत्रात प्राविण्य मिळविणाऱ्या विद्यार्थ्यांना अनुक्रमे २ व ३ टक्के जागा राखीव ठेवण्याबाबत शासनाने धोरण निश्चित केले आहे. संदर्भाधीन शासन निर्णय क्र.४ नुसार माध्यमिक शालांत प्रमाणपत्र (इ. १० वी) परीक्षेत प्रविष्ट होणाऱ्या राज्य, राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय पातळीवर सहभागी झालेल्या खेळाडू विद्यार्थ्यांना क्रीडा सवलतीचे अतिरिक्त गुण देण्याबाबतची सुधारीत कार्यपद्धतीबाबतच्या मार्गदर्शक सूचना निर्गमित केलेल्या आहेत.

क्रीडा क्षेत्रासोबतच कला,चित्रकला क्षेत्रात प्राविण्य मिळविणाऱ्या विद्यार्थ्यांना त्यांच्या कलेचा उपयोग त्यांच्या भविष्याच्या प्रगतीपटासाठी होणे आवश्यक आहे. तसेच, लोककला हे समाज प्रबोधनाचे माध्यम आहे. लोककलेची वाढ व संवर्धन करण्याचे काम अनेक शालेय विद्यार्थी करीत असतात. अशा विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहन म्हणून माध्यमिक शालांत प्रमाणपत्र (इ. १० वी) परीक्षेमध्ये क्रीडा गुणांच्या धर्तीवर शास्त्रीय कला, चित्रकला क्षेत्रात प्राविण्य मिळविणाऱ्या व लोककला प्रकारात सहभागी होणाऱ्या विद्यार्थ्यांना सवलतीचे अतिरिक्त गुण देण्याची कार्यपद्धती संदर्भाधीन दि. ०७ जानेवारी, २०१७, दि.१४ मार्च, २०१७ व दि.२८ सप्टेंबर, २०१७ च्या शासन निर्णयान्वये निश्चित करण्यात आली आहे. याबाबतची अंमलबजावणी सन २०१६-१७ पासून करण्यात आली आहे. तथापि, यामध्ये सुधारणा करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

शास्त्रीय कला, चित्रकला क्षेत्रात प्राविण्य मिळविणाऱ्या व लोककला प्रकारात सहभागी होणाऱ्या विद्यार्थ्यांना सवलतीचे अतिरिक्त गुण देण्याबाबत निर्गमित करण्यात आलेले दि. ०७ जानेवारी, २०१७, दि. १४ मार्च, २०१७ व दि. २८ सप्टेंबर, २०१७ चे शासन निर्णय या शासन निर्णयान्वये रद्द करण्यात येत आहेत.

२. शैक्षणिक वर्ष सन २०१७-१८ पासून शास्त्रीय कला, चित्रकला या क्षेत्रात प्राविण्य मिळविणाऱ्या व लोककला प्रकारात सहभागी होणाऱ्या विद्यार्थ्यांना माध्यमिक शालांत प्रमाणपत्र (इ. १० वी) परीक्षेमध्ये पुढीलप्रमाणे अतिरिक्त गुणाची सवलत देण्यात येईल.

२.१) शास्त्रीय कला :-

२.१.१) शास्त्रीय नृत्य, गायन व वादन यामध्ये ज्या विद्यार्थ्याने मान्यताप्राप्त संस्थेचे सलग ३ परीक्षा अथवा ५ परीक्षा दिल्या असेल त्या विद्यार्थ्यांना त्याचे शासकीय नृत्य, गायन व वादन या कलेमधील गुण व यानुसार द्यावयाची ग्रेड यानुसार खालीलप्रमाणे सवलतीचे अतिरिक्त गुण देण्यात यावे.

गुण	ग्रेड	कमाल गुण	
		३ री परीक्षा	५ वी परीक्षा
७५% व त्यापेक्षा जास्त	A+	१०	१५
६५% व त्यापेक्षा जास्त आणि ७५% पेक्षा कमी	A		
५५% व त्यापेक्षा जास्त आणि ६५% पेक्षा कमी	B+	०७	१०
४५% व त्यापेक्षा जास्त आणि ५५% पेक्षा कमी	B	०५	०५
४५% पेक्षा कमी	C	०३	०३

२.१.२) पाश्चात्य नृत्याकरिता सवलतीचे अतिरिक्त गुण देण्यात येणार नाहीत.

२.१.३) शास्त्रीय कला क्षेत्रातील विद्यार्थ्यांना अतिरिक्त गुण देण्यासाठी ग्राह्य धरण्यात येईल अशा संस्थांची सन २०१७-१८ करिताची यादी सांस्कृतिक कार्य विभागाने संदर्भाधिन दि.२७ सप्टेंबर, २०१७ च्या शासन निर्णयान्वये जाहिर केली आहे. सदर संस्था खालील अटींची पूर्तता करतात.

अ. सदर संस्थेची नोंदणी धर्मादाय आयुक्तांकडे झालेली असून नोंदणी करून ५ वर्ष पेक्षा जास्त कालावधी झाला असावा.

ब. संस्थेकडे मागील ३ वर्षांचा लेखा अहवाल असावा.

सन २०१८-१९ पासून वरील प्रमाणे निकष पूर्ण करणाऱ्या संस्थांना सांस्कृतिक कार्य विभागामार्फत मान्यता देण्यात यावी. सांस्कृतिक कार्य विभाग याबाबतची जाहिरात प्रसिद्ध करून संस्था नोंदणी करणाऱ्यासाठी विहित कालावधी निश्चित करेल. सदर कालावधीत संस्थाना नोंदणी करणे आवश्यक राहील.

२.१.४) ज्या संस्थांची नोंदणी सांस्कृतिक कार्य विभागाकडे असेल, त्या संस्थेचे प्रमाणपत्र विद्यार्थ्याने प्राप्त केलेले असल्यास विद्यार्थी ज्या शाळेत इ.१० वी शिकत आहे, त्या शाळेच्या मुख्यध्यापक/प्राचार्यामार्फत ते तपासून प्रमाणित करण्यात येईल. विद्यार्थ्याने सांस्कृतिक कार्य विभाग

मान्यता प्राप्त संस्थानी आयोजित केलेल्या ३ री किंवा ५ वी परीक्षा विद्यार्थी इ. ७ वी, इ. ८ वी, इ. ९ वी अथवा इ. १० वी मध्ये असताना उत्तीर्ण केलेली असावी. तसेच विद्यार्थ्याने उत्तीर्ण केलेल्या परीक्षांप्रमाणे त्याला अतिरिक्त गुण देण्याची व त्याप्रमाणे राज्य मंडळास कळविण्याची जबाबदारी संबंधित शाळा मुख्याध्यापकांची राहिल.

- २.१.५) कला क्षेत्रातील कोणत्या प्रकारासाठी (शास्त्रीय गायन/नृत्य/वादन) अतिरिक्त गुण दिले आहेत ते राज्यमंडळाने संबंधित विद्यार्थ्यांच्या गुणपत्रिकेमध्ये नमूद करावे.
- २.१.६) कला क्षेत्रातील ३ री व ५ वी परीक्षा एकाचवेळी देणारे विद्यार्थी सवलतीचे गुण देण्यासाठी पात्र ठरणार नाहीत.
- २.१.७) संबंधित संस्थांना विद्यार्थ्यांना प्रमाणपत्र देताना त्याची परिक्षानिहाय गुणपत्रिका देणे संस्थावर बंधनकारक राहिल. विद्यार्थ्यांनी शाळेमध्ये प्रस्ताव सादर करताना प्रमाणपत्रासोबत परिक्षानिहाय गुणपत्रिकाही सादर कराव्या.

२.२) लोककला :-

- २.२.१) शासनाने लोककलांना अनुदान देण्याच्या योजनेतर्गत अनुदान मंजूर करण्याचे निकष सांस्कृतिक कार्य विभागाच्या शासन निर्णय दि.०१ जानेवारी, २००८ अन्वये जाहीर केले आहेत. प्रयोगात्मक लोककला प्रकारात किमान ५० प्रयोग सादर करणाऱ्या संस्थांना / मंडळाना सांस्कृतिक कार्य विभागामार्फत विद्यार्थ्यांचे प्रमाणपत्र देण्यासाठी मान्यता देण्यात यावी.
- २.२.२) सांस्कृतिक कार्य विभाग याबाबतची जाहिरात प्रसिद्ध करून संस्था नोंदणी करणाऱ्या विहित कालावधी निश्चित करेल. सदर कालावधीत संस्थाना नोंदणी करणे आवश्यक राहिल.
- २.२.३) सांस्कृतिक कार्य विभागाकडील नोंदणीकृत संस्था / मंडळाचे प्रमाणपत्र कला क्षेत्रातील विद्यार्थ्यांना अतिरिक्त गुण देण्यासाठी ग्राह्य धरण्यात येईल. अशा संस्था / मंडळाची नोंदणी धर्मादाय आयुक्तांकडे झालेली असणे आवश्यक आहे (धर्मदाय आयुक्तांकडे नोंदणीची अट सन २०१८-१९ पासून लागू करण्यात यावी).
- २.२.४) अतिरिक्त गुण अनुज्ञेय असणाऱ्या प्रयोगात्मक लोककला प्रकारांची निश्चिती सांस्कृतिक कार्य विभागाने करावी.
- २.२.५) इ.७ वी, इ.८ वी, ९ वी व इ.१० वी या शैक्षणिक वर्षात विद्यार्थ्यांस प्रयोगात्मक लोककला प्रकारातील सादरीकरणाबाबत खालील प्रमाणे अतिरिक्त गुण देण्यात यावे.

प्रयोगांची संख्या	अतिरिक्त गुण
२५ पेक्षा जास्त-५० पेक्षा कमी	५
५० व त्यापेक्षा जास्त	१०

लोककला सादरीकरणातील निर्मितीच्या कोणत्याही घटकामध्ये सहभागी असणाऱ्या विद्यार्थ्यास सदरप्रमाणे अतिरिक्त गुण देण्यात यावेत.

२.२.६) इ. ७ वी, इ. ८ वी, ९ वी व इ. १० वी या शैक्षणिक वर्षात राज्य शासनातर्फे राज्यस्तरावर घेण्यात येणाऱ्या बालनाट्य स्पर्धेत वैयक्तिक प्राविण्य मिळविणाऱ्या विद्यार्थ्यांना खालीलप्रमाणे अतिरिक्त गुण देण्यात यावे.

क्रमांक	अतिरिक्त गुण
प्रथम (सुवर्ण पदक)	१५
द्वितीय (रौप्य पदक)	१०
तृतीय (कांस्य पदक)	५

२.२.७) राज्य शासनातर्फे घेण्यात येणाऱ्या बालनाट्य स्पर्धेत विभाग स्तरावर वैयक्तिक प्रथम क्रमांक (सुवर्ण पदक) मिळविणाऱ्या विद्यार्थ्यांस ०५ अतिरिक्त गुण देण्यात येतील.

२.२.८) चित्रपटासाठी राष्ट्रीय स्तरावरील अभिनय पुरस्कार (वैयक्तिक) प्राप्त होणाऱ्या बाल कलाकारास १० अतिरिक्त गुण देण्यात यावे. तसेच चित्रपटासाठी राज्य स्तरावर प्रस्तुत पुरस्कार (वैयक्तिक) प्राप्त होणाऱ्या बाल कलाकारास ०५ अतिरिक्त गुण देण्यात येतील.

२.२.९) भविष्यात लोककला क्षेत्रात काम करणारे अभ्यासक, संस्था व मंडळ यांनी प्रयोगात्मक लोककला संदर्भातील अभ्यासक्रम तयार करावा. सदर अभ्यासक्रम तपासून व प्रमाणीकरण करण्याबाबतची यंत्रणा सांस्कृतिक कार्य विभागाने निश्चित करावी. तसेच याकरिता स्वतंत्र अभ्यास समिती स्थापन करण्यात यावी. सदर अभ्यासक्रमानुसार गुणदान योजना ठरवण्यात येईल.

२.३) चित्रकला :-

२.३.१) इंटरमिडीट ड्रॉइंग ग्रेड परीक्षेतील ग्रेड A प्राप्त विद्यार्थ्यांना ७ गुण, ग्रेड B प्राप्त विद्यार्थ्यांना ५ गुण व ग्रेड C प्राप्त विद्यार्थ्यांना ३ गुण देण्यात यावे.

२.३.२) विद्यार्थी इलिमेंटरी परीक्षा उत्तीर्ण असल्याशिवाय इंटरमिडीट ड्रॉइंग ग्रेड परीक्षेचे गुण मिळणार नाही.

३. एखादा विद्यार्थी क्रीडा, शास्त्रीय कला, चित्रकला व लोककलेतील सहभाग यापैकी एकापेक्षा जास्त क्षेत्रात प्राविण्य प्राप्त करत असला तरी, कोणत्याही एकाच क्षेत्रासाठीचे सवलतीचे अतिरिक्त गुण घेण्यासाठी अर्ज करू शकतो.

४. विद्यार्थ्यांना कला क्षेत्रासाठीचे सवलतीचे अतिरिक्त गुण देण्यात येत असल्याने, इयत्ता ११ वी प्रवेश देताना कला क्षेत्रात प्राविण्य मिळविणाऱ्या विद्यार्थ्यांना २% जागा राखीव ठेवण्याची दि.२५ मार्च, २०१० च्या शासन निर्णयान्वये देण्यात येत असलेली सवलत रद्द करण्यात येत आहे.

५. इ १० वी चे निकाल विहित कालावधीत लावणे राज्यमंडळास शक्य व्हावे, यासाठी शाळांकडून सवलतीचे गुण देण्याबाबतचे प्रस्ताव विहित कालावधीत राज्यमंडळाकडे सादर होणे आवश्यक आहे. यासाठी खालीलप्रमाणे वेळापत्रक निश्चित करण्यात येत आहे.

करावयाची कार्यवाही	अंतिम दिनांक
विद्यार्थ्यांनी शाळेकडे प्रस्ताव सादर करणे	१५ डिसेंबर
शाळांनी विभागीय मंडळाकडे प्रस्ताव सादर करणे	१५ जानेवारी

वरील वेळापत्रकाचे काटेकोरपणे पालन करण्याची जबाबदारी संबंधिताची राहिल. संबंधित संस्थांनी वरील वेळापत्रक विचारात घेवून परिक्षांचे आयोजन, निकाल व प्रमाणपत्र देणे इ. कामे पूर्ण करावी.

६. संबंधित संस्थेने विद्यार्थ्यांस मूळ प्रमाणपत्र संस्थेच्या सही शिक्का सह २ प्रती मध्ये द्यावे. संबंधित शाळेच्या मुख्याध्यापकांनी प्रमाणपत्र मिळाल्यानंतर विद्यार्थ्यांस पोच द्यावी. विद्यार्थ्याने प्रमाणपत्राची एक प्रत शाळेत मुख्याध्यापकाकडे जमा करून पोच घेऊन संस्थेत पोच जमा करावी. संस्थेने विद्यार्थ्यांस सोबतच्या परिशिष्ट-“अ” मध्ये दिलेल्या नमुन्यामध्येच प्रमाणपत्र द्यावे. चित्रकलेबाबतचे प्रमाणपत्र सोबतच्या परिशिष्ट-“ब” मध्ये दिलेल्या नमुन्यामध्ये विद्यार्थ्यांस द्यावे.

७. इ.१० च्या नियमित परिक्षेसाठी प्रविष्ट होणारा कोणताही विद्यार्थी (फॉर्म १७ सहित) या सवलतीच्या अतिरिक्त गुणासाठी पात्र राहिल.

८. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१७११२४१३२११८८७२१ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(डॉ.सुवर्णा सि.खरात)
सहसचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति:-

- १) मा. राज्यपाल यांचे खाजगी सचिव, राजभवन, मुंबई.
- २) मा. मुख्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) मा. प्रधान सचिव (शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग), मंत्रालय, मुंबई.
- ४) मा. प्रधान सचिव (सांस्कृतिक कार्य विभाग), मंत्रालय, मुंबई.
- ५) मा. मंत्री (शालेय शिक्षण व क्रीडा) यांचे विशेष कार्य अधिकारी, मंत्रालय, मुंबई
- ६) मा. शिक्षण आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- ७) क्रीडा संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- ८) शिक्षण संचालक, (माध्यमिक व उच्च माध्यमिक) महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- ९) कला संचालक, कला संचालनालय, मुंबई
- १०) अध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य माध्य. व उच्च माध्य. शिक्षण मंडळ, पुणे.
- ११) विभागीय अध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक विभागीय शिक्षण मंडळ (सर्व).
- १२) सर्व विभागीय शिक्षण उपसंचालक.
- १३) सर्व शिक्षणाधिकारी (माध्यमिक)
- १४) सर्व शिक्षण निरीक्षक, मुंबई (पूर्व, पश्चिम, उत्तर)
- १५) निवड नस्ती (एसडी - २)

“परिशिष्ट अ -”

संस्थेचे नाव ----- :-

पत्ता ----- :-

सांस्कृतिक कार्य विभाग नोंदणी क्रमांक ----- दिनांक -----

प्रमाणपत्र

अ) प्रमाणित करण्यात येते की, कुमार / कुमारी ----- हा /ही (शास्त्रीय कला प्रकारचे नाव) ----- या कला प्रकारातील -----परिक्षा -----गुणांसह (श्रेणी-----) उत्तीर्ण झाला / झाली आहे. सदर परिक्षा उत्तीर्ण होताना तो/ती -----इयत्तेमध्ये शिक्षण घेत होता / होती.

ब) प्रमाणित करण्यात येते की, कुमार/कुमारी ----- हा / ही मागील ----- वर्षातील ----- या लोककला प्रकारात एकूण -----प्रयोगात सहभागी झाला / झाली आहे.

सदर विद्यार्थ्यास / विद्यार्थीनीस मार्च ----- मधील माध्यमिक शालान्त प्रमाणपत्र (इयत्ता १० वी) परिक्षेत सवलतीचे वाढीव गुण देण्यास पात्र ठरविण्यात येत आहे.

स्थळ :

दिनांक :

अध्यक्ष / सचिव
संबंधित संस्थेचे नाव
(रबरी शिक्क्यासह)

टिप -“अ” किंवा “ब” यापैकी लागू नसेल ते खोडावे.

“परिशिष्टब -”

दिनांक -----

प्रमाणपत्र

- अ) प्रमाणित करण्यात येते की, कुमार / कुमारी ----- हा / ही इंटरमिडीट ड्राईंग ग्रेड परिक्षा सन -----मध्ये -----श्रेणीने उत्तीर्ण झाला / झाली आहे. सदर परिक्षा उत्तीर्ण होताना तो / ती -----इयत्तेमध्ये शिक्षण घेत होता / होती.
- ब) प्रमाणित करण्यात येते की, कुमार/कुमारी ----- हा / ही इलिमेंटरी ड्राईंग ग्रेड परिक्षा सन -----मध्ये उत्तीर्ण झाला / झाली आहे.

सदर विद्यार्थ्यास / विद्यार्थीनीस मार्च ----- मधील माध्यमिक शालान्त प्रमाणपत्र (इयत्ता १० वी) परिक्षेत सवलतीचे वाढीव गुण देण्यास पात्र ठरविण्यात येत आहे.

स्थळ :

दिनांक :

संचालक,
कला संचालनालय, मुंबई
(रबरी शिक्क्यासह)